

СТАНОВИЩЕ
От доц. д-р Невяна Георгиева Фесчиева, дм
на дисертационен труд
на
д-р Христина Василева Божинова- Димитрова

на тема:
„НЕРЕГЛАМЕНТИРАНИ СОЦИАЛНИ ФУНКЦИИ НА ЛЕКАРЯ
В ПЪРВИЧНАТА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ“

Научен ръководител:
Проф. д-р Лора Христова Георгиева, д.м.

за присъждане на ОНС „доктор” по област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление: 7.1. Медицина и научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“

Със заповед № Р 109-311/29.07.2022 г. на Ректора на МУ -Варна, проф. Валентин Игнатов, д.м, предвид доклад с вх.№ 102-1726/11.07.2022 на доц. Наталия Ушева, д.м., ръководител катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“, с решение на Факултетния съвет на ФОЗ по протокол №190/21.07.2022 съм определена за външен член на научното жури, а на неговото първо заседание съм избрана да представя становище за дисертационния труд на тема „Нерегламентирани социални функции на лекаря в първичната медицинска помощ“ за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“.

Кратки биографични сведения и кариерно развитие за докторантката.

Образование .Христина Димитрова е родена на 13.12.1966 г. в гр. Варна. През 1984 г. завършва IV ЕГ „Фредерик Жолио-Кюри” – Варна с из. на руски и френски език, дипломира се като магистър - лекар в МУ-Варна през 1990 г. Специализира вътрешни болести, но по-късно поради изисквания във връзка със заеманата работна позиция продължава специализацията си по обща медицина и от 2008 г. притежава диплом на специалист по обща медицина. Междувременно, от 2005 до 2007 г. се обучава по хомеопатия към МУ-Варна и Институт „Боарон“. Магистър е по здравен мениджмънт - 2011 г. Преминала е през различни видове обучения, които разширяват възможностите

и да води успешно своята индивидуална практика по обща медицина: когнитивно-аналитична и позитивна психотерапия-2017 г., семейно планиране - 2003 г., квалификация по презентационни умения - 2013-2017 г. и др.

Със заповед на Ректора № Р-109-313/8.08.2016 д-р Христина Димитрова е зачислена като докторант в самостоятелна форма на обучение в докторска програма „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ към Катедрата по социална медицина и организация на здравеопазването (КСМОЗ) при МУ – Варна с научен ръководител проф. Лора Георгиева, д.м. По отношение на докторантурата е изпълнила наукометричните изисквания на ПРАС на МУ-Варна и със Заповед на Ректора от 29.07.2022 г. е отчислена с право на защита.

Професионалният си път започва през 1990 г. в МБАЛ - Шумен, Детско поликлинично отделение като училищен лекар, където работи до м.юни 1992 г. Следва период до 2000 г., в който работи в доболничната медицинска помощ в гр. Варна като лекар - вътрешни болести, а от 1993-1996 г. в СВОЧ „Работническа поликлиника“ съвместява и работа по трудова медицина. Съдебен експерт от 2011 г. От 01.01.2000 г. и досега е Управител на практика за първична медицинска помощ и работещ лекар. Нейната практика е една от малкото в страната акредитирани по обща медицина- обучение на специализанти по обща медицина, което е официално признание за нейната качествена работа.

Изпълнител на програми, съвместно с Бюрото по труда – Варна, насочени към новозавършили лекари; участник в национални програми за профилактика на сърдечно - съдови заболявания; лекар-доброволец в хуманитарни мисии - през 2022 г. са свързани с бежанската криза от Украйна.

Владее писмено и говоримо руски и английски език. Участва активно с научни съобщения и доклади в конференции и конгреси, национални и международни по проблемите на първичната медицинска помощ и работата на общопрактикуващия лекар. Членува в Българския лекарски съюз, където е член на Етичната комисия на Варненската колегия.

Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният от д-р Христина Димитрова дисертационен труд съдържа 161 страници и е онагледен с 19 таблици, 13 фигури и 2 приложения. Библиографската справка включва 204 литературни източника, от които 103 са на кирилица и 101 – на латиница.

Материалът е структуриран по класически начин в следните няколко основни, добре балансирани по обем, раздели: Въведение, Глава I – Литературен обзор - 49 стр.; Глава II - Цел, задачи, методология и хипотези - 5 стр.; Глава III – Резултати и обсъждане - 62 стр.; Глава - IV Изводи, Препоръки; Заключение – 5 стр., Приноси - 1 стр;

Актуалност на дисертационния труд. Темата му е от проблемния кръг на Първичната медицинска помощ, която се определя като гръбнакът на здравната система в България след реформата в началото на 21-ви век. Тя е представена от общопрактикуващия лекар (ОПЛ), който прилагащ биопсихосоциалния подход, има за задача да отговори на основни здравни потребности на пациента. На фона на намаляващия брой, силно застаряващи ОПЛ в България, всяко изследване на факторите, влияещи върху непривлекателността на позицията ОПЛ е полезно за управление и постигане на стабилитет на човешките ресурси в Първичната медицинска помощ. Претовареността на ОПЛ с изпълняваните от тях разнообразни функции, трудно вместващи се в регламентираните стандарти е известен факт, но досега е неизследвана област. Затова изборът на тема за нерегламентираните функции, в повечето случаи социални, на лекаря в първичната медицинска помощ е иновативен, оригинален и навременен. Данните, биографични и за кариерно развитие на докторантката предполагат голям опит и капацитет за разработване на избраната тема.

Качествена оценка на дисертационния труд.

Оценка на Литературния обзор. Структуриран в девет параграфа обзорът отразява вижданията на докторантката върху първичната медицинска помощ (ПМП) и факторите, обуславящи функциите на ОПЛ в нея. Специално внимание е отделено на бедността, популационното застаряване и инвалидността като затрудняващи достъпа до ПМП и като източници на нестандартни дейности на ОПЛ. Разгледани са проблемите с покритието с ПМП в света и осигуреността с ОПЛ в България, която е илюстрирана със собствени изследвания. Очертано е мястото на България по този проблем на картата на Европа. Докторантката привежда собствено проучване на медийното отразяване на проблеми на ОПЛ, в т.ч. на нестандартните/нерегламентираните му функции с фокус малките и отдалечени населени места. Достоинства на обзора са точният език, сполучливите позовавания и обобщения и най-вече изразеното лично отношение по проблемите. Докторантката показва отлично познаване на разглежданата материя, а изводите от обзора са подходяща основа за целеполагане и избор на методология.

Оценка на цел, задачи и методология. Цел на дисертационния труд е чрез комплексен анализ извършваните дейности от лекаря в първичната медицинска помощ да се разкрият социалните аспекти на работата му, излизащи извън рамката на нормативно определените задължения.

За изпълнение на целта са поставени седем задачи. Предвидени са три хипотези. Приложени са последователно следните методи: *документален; дълбочинно интервю* с 20 ОПЛ за изясняване разбирането на проблема „нерегламентирани социални функции на ОПЛ“, които да станат основа на въпросник за по-мощно проучване; *пряка индивидуална анкета* проведена с 156 ОПЛ; *спектр от статистически методи* (дескриптивна статистика, непараметричен анализ хи-квадрат, корелационен анализ - рангова корелация на Spearman). Методите са адекватни на поставените задачи и на обектите на изследването. *Инструментарият на дълбочинното интервю* включва списък на теми, които засягат голям кръг от ситуации водещи до нерегламентирани дейности; те натоварват ОПЛ, но са важни за пациента, а липсва отговорна институция за изпълнението им. *Инструментарият на пряката индивидуална анкета* представлява въпросник от 42 въпроса - затворени, отворени и полуотворени.

Дизайнът на цялостното проучване е много добре описан, отговаря на критериите за съвременно научно изследване и вдъхва доверие към получените резултати. С разработената методология, включваща качествени и количествени методи, докторантката доказва своята добра подготовка за провеждане на самостоятелна изследователска работа.

Оценка на резултатите и приносите

Резултатите в дисертационния труд са представени в последователността на проведените проучвания. Дълбочинните интервюта очертават много богата картина на възможни случаи на нерегламентирани функции на ОПЛ, които интервюираните определят като „човещина“ или „социални“. Разгледани са казуси свързани с работа с други здравни институции, с инвалиди, със здравно неосигурени лица, възрастни живеещи сами, с необходимост от транспорт за болните и доставка на лекарства. Не на последно място ОПЛ има функции на отдушник, снемач напрежение, съветник на своите пациенти и като такъв той им посвещава време и сили. Въпросът е, как да бъде освободен от онези дейности, с които той компенсира нерешени проблеми от национален или местен мащаб и поради своята близост до пациента и хуманната си професия е оставен да се справя сам.

- Резултатите от анкетното проучване дават информация в същите области, но на едно от първите места се включва отношението към „неблагоприятните практики“. Неравномерното териториално разпределение на лекарските практиките и почти постоянен дефицит на медицински кадри в трудно достъпни населени места засилва неравнопоставеността по отношение на достъп до медицинско обслужване, а от друга страна натоварва ОПЛ с още нерегламентирани социални функции. Към резултатите от анкетното проучване сполучливо допълнение са описанията на случаи, които респондентите от двете изследвания предоставят. Изводите произтичат от дисертационния труд. Установени са контингентите, при които ОПЛ най-често изпълняват нерегламентирани социални дейности: здравно неосигурените лица, бедните, възрастните, самотните, инвалидите, живеещите в малки населени места.

На тях се базират и разработените препоръки, които са насочени към институциите, в чиито обсег на действие са причинните за тях фактори.

Изразявам съгласие с приносите, формулирани от докторантката

Авторефератът отразява най-съществените страни на дисертационния труд. Във връзка с дисертацията са направени четири пълнотекстови публикации, две от които в чуждестранни списания.

Заклучение

Дисертационният труд на д-р Христина Димитрова на тема „Нерегламентирани социални функции на лекаря в първичната медицинска помощ“ е изключително актуален, посветен на жизнено важни проблеми на функциониране на ключовата фигура в Първичната медицинска помощ-общопрактикуващия лекар; открива поле за бъдещи научни изследвания; по обем и качество на разработката, както и по значимост на приносите отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника на МУ - Варна за неговото прилагане. Във връзка с всичко изложено по-горе давам убедено своята положителна оценка и препоръчвам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „**доктор**” по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията ” на д-р Христина Василева Божинова-Димитрова

30.09.2022г.

Рецензент:

Доц. Невяна Фесчиева, д.м.

/доц. Невяна Фесчиева, д.м./